

Letenský kolotoč

Letenský kolotoč je jedním z nejstarších dochovaných podlahových kolotočů v Evropě. Tato nemovitá kulturní památka je ve správě Národního technického muzea, které kolotoč uvedlo do provozu po náročné opravě dne 11. července 2022. Národní technické muzeum děkuje za podporu při snaze o záchranu kolotoče Ministerstvu kultury ČR, městské části Praha 7, sponzorům i veřejnosti.

Kolotoč zhotovil tesař Matěj Bílek pro majitele Josefa Nebeského pravděpodobně pro letní sezonu roku 1892. Stál na Královských Vinohradech, odkud byl v roce 1894 přemístěn na stávající velmi navštěvované místo v Letenských sadech. Nedaleko se nacházela horní stanice lanové dráhy a vedle kolotoče byla nástupní stanice první pražské tramvaje. Zde kolotoč sloužil k zábavě dětí i dospělých od své kolaudace 11. července 1894 až do 90. let 20. století. Z kolotoče byl v 90. letech 20. století ukraden původní orchestrion a zvon. V roce 2004 tuto památku v kritickém stavu zakoupilo za finanční podpory Ministerstva kultury ČR Národní technické muzeum. V roce 2014 vznikla díky spolupráci Národního technického muzea a městské části Praha 7 iniciativa za záchranu kolotoče a jeho uvedení do provozu a byla vyhlášena veřejná sbírka. Po letech úsilí o záchranu kolotoče se podařilo plně opravený kolotoč roztočit pro veřejnost na letní sezónu v roce 2022.

Kolotoč tvoří původní novorenesanční dřevěný pavilon na půdorysu pravidelného dvanáctiúhelníku o rozpětí 12 metrů s trémovou konstrukcí s prkennými výplněmi a s jehlanovou střechou zakončenou lucernou dosahující výše 7,7 metru. Vnitřek kolotoče se sestává ze dvou částí. První je tvořena nosným otočným sloupem – hřídelem, umístěným ve středu stavby, na kterém je upevněna točna o průměru 7 metru, na které se nacházejí atrakce určené k jízdě – koně. Druhá menší část je tvořena pevnou podlahou ve tvaru mezikruží. Středový sloup je ve spodní části zakončen kovovým čepem, který se pohybuje v ložisku, uloženém ve vyzděném prostoru, nacházejícím se 1,8 metru pod vlastní podlahou. Na horním čepu sloupu spočívá neotáčivá konstrukce střechy. Kolotoč pohání od roku 1894 motor, který nahradil původní lidský pohon využívaný na Královských Vinohradech. Oprava stavby kolotoče a technologického zařízení byla velmi náročná, vzhledem k tomu, že se prokázalo mnoho skrytých vad původní konstrukce. Opravu také komplikoval výběr firmy schopné ji zdárně zajistit. Restaurovány byly také všechny dochované ozdobné prvky stavby.

Unikátní atrakcí je výbava kolotoče. Pro jízdu dětí i dospělých byl kolotoč vybaven 19 figurami koní v různých velikostech potaženými pravou koňskou kůží bez spojů, plněnými slámou, se skleněnými očima. Sloup středové točny je vyzdoben původními třemi rytíři v brnění z papírmaše natřenými stříbřenkou. Náročná rekonstrukce koní a výbavy interiéru včetně rytířů byla dokončena v roce 2018. Původní sedla a uzdění se dochovala u čtyř koní: Poly, Flora, Blesk a Šemík. Čtyři lavice byly pravděpodobně ve 30. letech 20. století nahrazeny čtyřmi autíčky. Od roku 2022 se vozí nejmenší děti v autíčkách vyrobených speciálně pro kolotoč jako repliky šlapacích autíček z 30. let.